

ABONAMENTUL

Un an . . . 28 Cor.
 Un jum. . . 14
 O lună . . . 2,40

Prețul de zi pentru România și străinătate pe an 40 franci.

Prețul pentru oraș și comitat 502.

TRIBUNA

REDACȚIA!
 și ADMINISTRATIA:
 Strada Deák Ferenc Nr. 20
 INSERTIUNILE
 se primesc la administrație.
 Mulțămite publice și Loc
 deschis costă fiecare și
 20 filerl.
 Manuscripte nu se inapo-
 ierl.

Inerți oțeliți dela 1902 etc...

II.

Arad, 22 Decembrie 1911.

Am arătat în primul nostru articol, cu acest titlu, cât de repede au dispărut din circulație cei mai mulți dintre tinerii de acum zece ani, cari, într'un nobil moment de avânt, trântiseră pasivitatea în camera vechituri. Și ne-am exprimat mirarea pentru faptul, că felul lor de acțiune s'a îmbătat, îndată ce s'au văzut între zidurile apăsătoare ale palatului parlamentar și răsturnați sub aripile vechilor noștri frunzi politici. Lucrurile au pornit să se facă departe procesul lor psihologic. Adoptate toate formalitățile antecesorelor, mai puțin sau mai puțin iluștri, contrar așteptărilor noastre, ei n'au reușit să se releveze niște individualități, cari să brilieze cu un succes pozitiv pe vre-un teren de acțiune. N'au reușit, înainte de toate, să organizeze partidul național, desigur pentru motivul că „împrejurările sunt grele”. S'au mulțămît însă să l'apere, cu valvă, închipuiții „spărgători ai partidului”. Într-un fel să lase toată grija organizării în mâna dui Ioan Suciu, acest mare talent de organizare și foarte priceput în ale înfruntării neamului românesc într'un singur scop politic.

Neputința unei organizări temeinice a fost însă singura probă, ce s'a dat pe câmpul slăbiciunilor. S'au putut semnala și unele lipsuri în viața politică, după soliditatea tinerilor dela 1902 cu vechile ca-

dre. Găsim că ideile mai lămurite, intuițiunile mai profunde, sisteme de operațiuni mai rodnice, mai rar s'au ivit la orizont cu oarecare străluciri făgăduitoare. De aci și nu de aiurea s'a tras apoi zăpăceala de ieri și de astăzi și toată vina stagnărilor, aruncată cu multă recredință în spatele altora. De aci mai ales au isvorit învălmășelile și desorientările mulțimei și pierderea unei linii drepte de conduită a fruntașilor în ultimele alegeri.

Cât pentru propagarea în public a cauzei noastre naționale, nu putem afirma, că nu s'ar fi lucrat destul. Străduințele le-am văzut și încurajat întotdeauna și noi, dar succese vizibile mai de seamă nu ni s'au dat de înregistrat, căci fiecare numai câte poate! Au fost însă destule clipe în Parlament, când comentariile paragrafilor din bugetul statului, făcute de jurisprudenții noștri, ni se păreau cam goale de duh. Am văzut, cum reflexiile cu generalități asupra culturii noastre naționale se mărgineau la câteva lucruri foarte la suprafață. Iar greșala de tact a dui Vaida ora pe aci să ne așeze într'o situație foarte puțin occidentală în ochii străinilor. Ce deosebire mare! Sașii de pildă, cu Schuller și Neugeboren — ale căror principii îndoielnice și concesive în politica de maghiarizare, de sigur le *repudiăm* — pe eum și Hodzsa, oratorul Slovacilor, au cu siguranță un prestigiu mai serios, având o pregătire de specialiști în materiile, în cari scriu și vorbesc — cu toate că reprezintă două populații, mult mai de puțină importanță în Ungaria, decât națiunea română. În ceea ce privește apoi contactul unora

dintre acești abili frunzași ai noștri cu poporul, mărturisim, că nu totdeauna ne-au inspirat vre-o impresie de mândrie națională. Mai ales în ultimele lor adunări regionale și în ziarele lor autorizate, ei au introdus un sistem propriu de a răspândi în mulțimea, ușor de a fi mistificată, calomniile detestabile și denunțări împotriva ziarului nostru, desigur pentru că acesta nu i mai sprijinește, când nu sunt vrednici de asta. Vor fi ele pornite aceste adunări populare din cel mai pur idealism și noi le-am fi dat totdeauna concursul. Dar de când ne-am convins de acest spirit de intrigă, pe care autorizații apostoli ai urei îl sãmănă în sufletele adunate, în loc să le deie sfaturi cuminți și de folos practice țărănilor, — se poate explica foarte lesne, de ce foaia noastră își face o datorie numai condamnând asemenea apucături de ferocitate și de a căuta să și asigure simpatiile poporului prin ademeniri mincinoase în loc de fapte bune.

În general, comitetul nostru, în frunte cu afiliații dela 1902, face zilnice și umilitoare păcate și aduc hotărâri condamnable împotriva ideii libertății cuvântului. În loc de a și mătura pe dinaintea casei lor: de a face desinfectare zilnică coloanelor vulgare ale „Românului” și să și mai aducă aminte de ce au mai pățit cu „Tribuna” cea veche din Sibiu și cu „Lupta” lui Birăuț; și că ar mai putea-o păți în curând la fel și cu „Românul” din aceleași motive de nepricepere în ale gazetăriei și a cinstei politice, — în locul tuturor acestora ei continuă să fie consecvenți în a ne trimite de peste drum vechile lor grațio-

Articulul Giocondei și gestul Venerei de Milo.

De Corneliu Moldovanu.

Sunt patru feluri de iubiri — zice Coranul — iubirea prin minte, iubirea prin inimă, iubirea prin suflet și iubirea misterioasă.

Iubirea misterioasă se înțelege aceea legătură tainică, nedeslușită, care înalță pe om până la înălțimea naturii, aceea pasiune mistică care arde voința și desmiardă mintea, legându-l în reverie și contemplare.

Pentru cercetătorii frumosului, veșnic înseamnă impresii noi, pentru cei înrudiți cu natura simțindu-se legați printr'o putere misterioasă cu floarea singuratică din luncă, ori cu lacrima în depărtări, pentru cei care înțeleg arta drept supremă și divină mângâiere — nici o bucurie pământească nu prețuiește extazul contemplării ori seninătatea meditației pe care numai „iubirea misterioasă” le poate da.

Îți reamintești o melodie scumpă, un vers desăvârșit, îți reculegi în suflet imaginea unei femei celebre, ori îți refaci în spațiul cugetării imaginea vre-unei marmore neprețioase — și iată sufletul tău măhnit de grijile vieții, surdită și fecund, sub dominația razei de emoțiune veșnică, care îl luminează. Ce legătură tainică împrietenește cu opera de geniu, ea să poți cunoaște neșcută și nelămurită armonie?

De unde izvorește mierea bucuriei care îți înalță paharul vieții? De unde năvăleşte atâta lumină pe fereastra sufletului?... Toate micile și toate rivnițele de o clipă și vremelnice

doruri pământești astîntesc și pier, — un val de fericire te înecă și te îmbată, afundându-te într'un extaz artistic vecin cu desăvârșirea.

Te simți mai bun, mai blând, — comoara sufletească mai bogată și zarea cugetării mai senină. Dacă străbați labirinticele săli ale Luvrului — cel mai uriaș templu ce s'a clădit vre-odată artei, — vei descoperi într'una din galerii pe cea mai vie și mai divină întrupare în marmoră, iar aiurea tresari de admirație în fața celei mai sublimă minime picturale. Amândouă capodoperile au învins timpul, sunt precumpănitoare peste toate veacurile și peste toate producțiunile artei plastice. Ceasuri întregi te vei întreba, — cu măhnirea amară a celui care nu poate înțelege o profeție — ce spune privirea maiestră și senină a Venerei dela Milo, ori surisul enigmatic al Madonei Lisa Gioconda.

Niciodată dalta n'a izbutit să întrocă opera anonimului de geniu din „Arcadio felix”. Insaș fermecătoarea „Venus dela Arles” a nemuritorului Praxitel, se sfiește să se măsoare în cumpăna sublimului cu marmora găsită în insula Milo, după cum și portretul Giocondei, tronează peste toate capodoperile faimosului „Salon Carré”, cea mai bogată galerie din Luvru. Chiar grandioasa „Nuntă dela Cana” a lui Veroneso, ori „Madona” a lui Raphael, pierd din strălucire prin vecinătatea enigmaticii capodopere a lui Leonardo da Vinci. Se zice că Leonardo — care printr'o rară voință a destinului, a fost și un neîntrecut om de știință, ceea ce ne amintește pe marele Goethe — ar fi lucrat patru ani la portretul frumoasei soții a seniorului florentin Francise del Giocondo. Și în vreme ce vioarele cântau pe terasa portocalilor,

ea să desfăteze pe nobila florentină, păstrându-i privirea veșnic dulce și surisul neobosit, artistul întristat și îndrăgostit de modelul său, se sbuciuma în căutarea divinei armonii, plângându-se neconținut că opera lui e tot mai departe de desăvârșire și că va rămânea pururi nesfârșită. Asemeni lui Virgiliu, genialul poet al Enoidei, a dus cu el în mormânt amara părere de rău de a nu și fi împlinit visul artistic.

Între osebitele pânze ale lui Da Vinci, se vede multă asemănare. Pe lângă tonalitatea coloritului, totdeauna sombră și discretă, chipurile au ceva comun, ca și cum toate ființele zugrăvite ar face parte din aceeași familie. Atât „Madona” din galeria müncheneză, cât și „Fecioara cu cântarul” dela Luvru, se aseamănă mai ales ca expresie psihologică, cu „Sf. Ana” și cu „Mona Lisa”. Aceeași expresie *devoto e dolce* o găsim și în „Tinărul Bachus”; același misterios plutește și în privirea aproape diabolică a lui „Ioan Botezătorul”. E ceva neomenesc, bizar. Numai portretul (presupus) al Lucreziei Crivelli e o operă aparte, distinctă de celelalte creațiuni ale maestrului. Din toate pânzole însă, reiese aceeași atmosferă de taină, de bizar amestecată cu duioșie de ironie scâldată în bunătate și blândețe. Pretutindeni marea personalitate a lui Da Vinci precumpănește trăsăturile veridice ale modelului. Cu cât privești mai intens portretul Monei Lisa, cu atât clar-obscurul se face mai puternic, mai mistic, înțelegerea mai dificilă. Parcă ființa zugrăvită se teme să nu-i destăinuiești sufletul cufundându-se tot mai mult în umbră și mister. Și atunci zadarnic rămâne ori ce întrebare: portretul nu-ți mai răspunde nimic... Numai surisul mai mult sardonice decât

sități, din cari de un an de zile își hrănesc sărăcia lor de duh. Aceleași pretenții absurde, întortochiate, ridicate la valoarea de principii. Aceleași papagalicești acuzații, repetate de un an de zile, despre „spargerea partidului”, despre infalibilitatea comitetului, despre tradarea solidară cu Mangriștii și despre Ieszenszki, care viuște mereu în capul ciudat al autorului Replicei. Halul ăsta de blestem împotriva noastră și de a trage opinia publică pe sfoară, promite tot mai mult să treacă în domeniul humorului, nu a celui de talent, ci al celui brutal și searbăd.

Sunt acum câteva săptămâni de atunci. „Românul” își simțea din nou slăbindu-i balamalele. Gazetărașii lui, aduși din București i-au sburat din cuib, lăsându-i triste amintiri. Deconcertat de această văduvire intelectuală, plus minunata lovitură capitală cu broșura părintelui Ciorgariu, — unsul comitetului s'a adresat iarăși Sinedrionului, care s'a adunat și a dat slobozenie lui... Goldiș, să nu mai tacă, fiind cu rușine și să reia comedia, cu tovarășii pururea probați și la îndemână.

Și iată cum s'a întâmplat, că cei de peste drum se grupează din nou în trupă autorizată și ciorovăiala iarăși s'aude ca dintr'un cort. A apărut iarăși pe la noi filosoful Belimbok. — neamțul lui Niță Popovici-Bănățeanul — luptătorul cel cu „comedia”. A venit dada Lucaciș, cu fluierul națiunii. Vaida, cu spiritul său adorabil. Vin și Hunii vin și Goții pe de lături. Și concertul pisicesc se încinge iarăși în redacția autorizatului, iar pe Marșeu — par-don — îl trimite cu cheta!

Mersi, noi nu mai dăm nimic pe concerte urlătoare! Nici n'avem ce admira în ele, nici nu ne sperie glasurile stridente ale vecinilor. Dacă tocmai țin să mai facă un „bis” amuzant cu orchestra, condusă de bagheta lui Goldiș, n'aveți decât să vă faceți singuri această plăcere. Nu uitați însă, că prin cântece furioase și desperate, prin

tipete și vaiete de teamă, pe cari le repetați neconștient, n'aveți să convingeți pe nimeni, că arta asta a voastră ar avea în germenul ei vre-o armonie cuceritoare. Când, mai an, ați bătut iarăși la poarta noastră, cu aceleași osanale, cerind să vă lăsați în cetățuia noastră și arătându-ne brevetul vostru autorizat, v'am gonit domol și v'am spus ce ne despart pe unii de alții. Noi suntem oameni ca lumea, avem graiul limpede și mlădios și nu ne înțelegem cu făpturi de soiul d-voastre, așa de exotice, așa de predispuși pentru goale vorbării și farse vulgare. Timpul va trece și vă va vindeca pe voi — greu de tot, dar sigur — și de patina asta complicată.

„The southern slav question.” Eruditul publicist englez și entusiast soldat al umanitarismului Seton Watson (Scotus Viator) a scos de sub tipar cu titlul de mai sus o nouă carte de mare valoare, de data asta închinată problemei Slavilor din sudul monarhiei noastre. Întâlnim în această carte, ea și în „Racial Problems of Hungary” (problemele de rasă în Ungaria) și în celelalte scrieri ale luminatului autor, spiritul celei mai perfecte obiectivități, precum și o adâncă cunoaștere a problemei ce și-a ales. Adevărul care sprijinește întreaga argumentație e legitimitatea tuturor aspirațiilor naționale.

În partea primă a cărții face un bogat istoric al chestiunii slave dela Sud, începând dela descălecarea arpadiană și schițând toate fazele ei până astăzi. Deodată cu consolidarea dualistică a monarhiei, centrul de gravitație al politicii dinastiei de Habsburg a fost împins spre răsărit. Factorii determinanți ai acestei politici ajung în mod firesc nu numai ungerii, ci și popoarele celelalte: slavii și românii. E o greșală fundamentală care poate să se răsbune, că Habsburgii au operat cu predilecție cu ungerii. Zugrăvește apoi sbuciumatele stări politice de azi ale Croației și concludă la legitimitatea formei tripartite a viitoare monarhii. Partidul care prezintă azi mai quintesențial aspirațiile sudslave e cel al coaliției croato-sârbe. De aici pornirea vrășmașă a guvernelor ungare împotriva acestui partid.

Noua carte a lui Seton Watson n'a întâmpinat aprobarea generală a presei engleze, ceea ce nu ne surprinde, căci cunoaștem enormele sacrificii financiare făcute de guvernele ungare pentru

menajarea unor relații de platonică simpatie opinia publică engleză. Ziarul „Times” de p.găsește că tendințele de expansiune ale ungerilor sunt legitimate prin împrejurarea, că influența hotărâtoare în partea de sud a Ungariei ar pierde și singura ușă spre mare, care-i mai încă deschisă.

Presă ungurească la rândul ei e mălăiată dânc de noua carte a savantului publicist, și spre uimirea noastră — nu injură cum ne o-nuiseam a o vedea, ci, impresionată de gloriului „Times” suspină de data asta în elegice.

„Dnul Watson — scrie „Budapeștii lap” — e independent materialicește, ca înaltă cultură, care trăiește în toate țările o viață de gentleman inescapabil. Nu simte oare că ar fi de datoria d-voastră cum după ce a studiat rând pe rând toate murile din Ungaria, după ce a trăit dușmanii noștri slovaci, valachi și croați, studiază în sfârșit și pe ungerii? Li asigurarea, că va putea să învețe și lucruri multe lucruri interesante. Ba chiar acele, cari îi vor impresiona mai mult decât sensibil decât plângerile nemulțumirilor naționaliști. O cultură națională dezvoltată până la nivelul celor dintâi culturi și un nivel social și economic, cari au reclamat sacrificii și suferinți enorme, timp de veacuri, să n'aibă oare atâta preț pe învățatul englez cât au văicărerile și zănelile unor fantasmagoriști politici slovaci, croați și sârbi?”

Scotus Viator a răspuns de mult la cererile: Mărginiți-vă năzuințele la cererile etnice firești și recunogașteți pentru toate murile drepturi depline pentru practicarea cererilor năzuinți, căci veți folosi mai mult și monarhiei care vă ocrotește.

Ancheta contelui Khuen. Tot mai mult instituții culturale ungurești răspund la cererile contelui Khuen în chestia reformei din Dăunăzi s'a întrunit Asociația creștină sub conducerea Drului Giesswein Săndor o hotărâre unanimă s'a pronunțat pe un universal, secret și după comune. Univer-dreptului de vot să nu fie legată de niciun cel mult un cens intelectual, care să se la cunoașterea scrisului și cetitului, iar să fie secretă și la sate și obligatorie. În

ingerese, răsare în colțul frumoasei guri, te pătrunde și te doare. Sfinxul îți pare atunci dușmănos și batjocoritor....

A existat într'adevăr Gioconda așa cum a pictat-o Leonardo, cu sufletul atât de complicat și nelămurit — ori în dosul culorilor încrețite de vreme, palpită numai sufletul chinuit de geniu al creatorului?

Surisul Giocondei.... Suride intra'devăr?... E fecioară sau femeie?... castă ori sensuală?... Uneori privind-o ți-se pare bună și blândă, odihnită și prietenoasă ca o soră, iar în alte dăți te tulbură și te atrage, te fascinează și te seduce. Simți ceva diabolic: o îmbinare de ispită și umbră, care îți trezește viziunea păcatului. Acest joc viu de antiteze, această nebănuită prindere de contraste, fac din Gioconda, cea mai misterioasă și uimitoare capodoperă picturală. E sufletul complex și puternic al unui geniu, care s'a realizat, s'a topit într'o clipă de arta dumnezeiască, menită eternității. Gioconda nu e femeie nobilă și bogată, femeia „cu mâinile frumoase” din cetatea Florenței copiată în portret, — ci femeia care a trăit numai în sufletul creatorului, așa cum a visat-o Da Vinci, femeia ciudată, veșnic tânără și nouă, femeia ideală nu atât ca frumusețe, pe cât ca bogăție și adâncime de suflet. Gioconda trebuie interpretată ca încercarea uriașă și izbutită a unui mare artist, de a stăpâni și rezolvi în pictură cea mai formidabilă problemă sufletească de a realiza în artă ceea ce în viață s'ar părea inexistent, paradoxal.

Da Vinci a împletit aproape numai elemente de contrast: ironia cu dușoșia, castitatea cu sensualitatea și cinstea cu păcatul, — note, care deși

nu se găsească niciodată alipite în viață, însă de îndată ce sunt îmbinate pe un profund adevăr și topite într'un „omenesc” artistic desăvârșit fac ca opera să fie cu atât mai uriașă și mai eternă. Un Richard al III-lea n'a trăit poate decât în imaginația unui Shakespeare, și totuși cât de omenesc ni-se par acțiunile și extravagantele coșatului rege și amoretatului macabru... Totul se rezumă în puterea de realizare a artistului, căci toate elementele vieții, în cele mai felurite și disparate îmbinări, pot deveni artistice dacă a mijlocit adâncă cumpănire a genului.

Priviți o clipă statua Veneri dela Milo! Ajuns-a oare capul omenesc la atâta desăvârșire de forme, la atâta grație, măreție și seninătate? A putut oare să existe în adevăr modelul divin, femeia uimitoare prin perfecțiune? Ar fi greu de inclinat spre afirmație și totuși câtă viață în marmora îngălbenită de rugina vremii și ciuntită de nepăsarea împrejurărilor... Brațele îi lipsesc, gestul însă par'că trăiește, se perindează în taină, nevăzut, dar existent, ca o minune ce se săvârșește în misterul sacrificiului. Brațele lipsesc dar deplina înțelegere artistică nu suferă, ci dimpotrivă ai impresia (iluzorie de sigur) că existența brațelor ar îngreua maiestatea ținutei. Această nedeterminare a gestului par'că-ți înlesnește interpretarea, îți îngăduie să ți-o apropii în suflet, să ți-o faci mai prietenoasă, mai familiară printro ușoară undă de senină și aproape nedeslușită compătimire. Netăgăduie, e o profanare, să-ți repeți bănuiala deșteptată de unii critici de artă, că în lipsa brațelor rezidă celebritatea acestei capodopere, după cum și renumele mondial al Giocondei a izvorât din clar-obscurul surisului și

misticismul privirii, adevărat din neputința reii unei enigme.

Care e gestul Veneri? Ce spune surisul condei? — Sunt întrebări răsărite din cunoștinței omenesci, dornică de a rezolvi dar care însă n'au nimic a face cu divinitatea operelor. Venus dela Milo ne învață cât de ginite sunt hotarele artei, ne arată cât de culme de frumusețe s'a putut înălța genul când a creat o Venus, o Antigona sau o

Mona Lisa Gioconda și Venus dela Milo îngăduie să te apropii de ele cu sufletul înic, cu spiritul corcetătorului rece și care așteaptă soluțiuni științifice exacte nici ca să le măsoare proporțiile pentru formule de estetică. Amândouă divinități vor răspunde cu un suris straniu, se vor sufletului tău ca două sfinxuri.

Numai iubirea deplină și aproape te înalță până la ele, numai extazul îți căile înțelegerii dându-le grai pentru o să se destăinuiască cugetului tău. Căci între cer și pământ, nu este altă cărare săvârșită credință, tot astfel, între omenească și opera de geniu nu este alt mijloc de iubirea, iubirea „prin minte”, iubirea mistică a adoratorului.

x Anton Petroff, succesorul Ioan F. Mișoara-Cetate, str. Szilágyi 13. Atragător On. public cetitor asupra inseratului fi mai sus din numărul nostru — care dă mai bune pian, ale diferitelor fabrici renumite. Recomandăm această firmă ca de încredere.

cu aceste. memorandumul creștin-socialilor, se ocupă și de asigurarea reprezentării proporționale a minorităților.

Se înțelege, nici acest memorandum ungureș nu și uită de „garanțiile naționale” ale reformei electorale viitoare.

Alkotmány, Unirea și Cultura creștină. În numărul de astăzi al ziarului „Alkotmány”, un mare Dr. Hadzsega Gyula, scrie în cadrul unui articol informativ despre Români și despre „Unirea” și revista „Cultura creștină” din Blaj. Iată ce spune:

„Pentru ce am tăgădui, că unirea nu a adus nivelarea tuturor sufletelor catolice. Biserica orientală unită a rămas încă în multe privințe în comunitate de simțăminte cu biserica „ortodoxă”. Putem să asemănăm situația aceasta cu starea creștinilor dintâi. Cei dintâi creștini încă nu se puteau deslipi de concepțiile jidovești și creștine asupra vieții. Și în creștinism au voit să introducă încă ceva jidani și păgâni. A trebuit să intervină Sf. Pavel cu întreaga lui putere apostolică. Acest rol al Sf. tului Pavel îl îndeplinește în biserică unită: „Cultura creștină” și „Unirea”. (Aici se vorbește de rolul acestor ziare în biserică catolică). Dar și din punct de vedere național e îmbucurător (faptul acesta) pentru că împiedică pulința unei gravități în afară. Cu atât mai mult trebuie să ne bucurăm de acest curent fericit, cu cât, după mărturisirea „Unirii”, în anul viitor acest organ care apărea până acum numai de trei ori pe săptămână, va apărea în fiecare zi, luând astfel parte mai intensiv în munca religioasă patriotică.

Nu ne îndoiim că, mai ales „Unirea”, dar în orice caz și „Cultura creștină” vor da în cea mai scurtă vreme cea mai categorică desmintire acestor bânuiele, cu atât mai mult că între cetitorii ziarului „Alkotmány” se găsește, durere, și preoți români gr. catolici.

Ședința Camerii. Azi a avut loc ultima ședință meritorie înainte de vacanțele de Crăciun. S-a continuat discuția bugetului ministerului de culte.

Ședința de mâine va fi formală. Camera se va întruni numai pentru a lua cunoștință despre votarea indemnității și prin Camera magnatilor.

— Valerică dela Turda.

Să ne prinde mirarea de proza ce se publică în anumit ziar cu pretenția ridicolă de a prezenta ideile politice și culturale ale întregului popor românesc din Ungaria. Nu ne surprinde nimic din cutărui bastard intelectual întârziat în meștegurile întinericului. Vorbește fiecare și pricepe. Și dacă puterile lui sufletesti nu îl pot să se ridice cu o schioapă deasupra moierului poate fi învinuit. Sunt veacurile de întineric moștenite de sufletul lui. Și de moștenirea asta nu se poate debarasa. Sunt veacurile de întineric, de slugărnice, ce le-a hărăzit pe vremea șarții acestui popor. Din vultur vultur naște slugă nu poate naște decât slugă. E fatalitatea care dictează. Chiar având câteva noțiuni, slugă de slugă nu se poate emancipa. Cunoștințele îi servesc spre a fi o bună slugă intelectuală. Va face ce-i spune stăpânul. Și care cântec simte fericit când poate linge mâna ce l-a stăpânit.

Și ar părea bine să află numele cățelului, care în „Românul”. Trebuie să aibă un nume

Clasa de mijloc din Bucovina.

— Câteva informații pentru frații ardeleni. —

III.

Pentru a nu abuza prea mult de răbdarea iubitorilor cetitori acum vom căuta să terminăm cu datele referitoare la negoț, dând aici toate orașele și districtele în ordine alfabetică. Orașul Rădăuți: 12 neguțători români, 614 neg. evrei, și 65 neguțători străini, în total 691 neguțători; districtul Rădăuților, care cuprinde 25 sate, are 86 Români, 456 Evrei și 59 străini, în total 601 neguțători. Orașul Sirete: 29 Români, 282 Evrei, 21 străini, în total 322; districtul care cuprinde 35 sate, are 25 Români, 275 Evrei și 85 străini, în total 385 neguțători. Orașul Strojineț: 3 Români, 279 Evrei și 22 străini, în total 304 neguțători; districtul care cuprinde 26 sate, are 30 Români, 331 Evrei și 53 străini, în total 414 neguțători. Orașul Suceava: 17 Români, 273 Evrei și 18 străini, în total 308 neguțători. În următoarele districte nu avem nici un neguțător român: Coțmani, Văscăuți, Vijnița și Zastavna. Numărul neguțătorilor se prezintă în următorul mod: orașul Coțmani, Români—, Evrei 50 și străini 16, în total 66; districtul Coțmani, care cuprinde 23 sate, are neguțători: Români —, Evrei 209 și 49 străini, în total 258. Orașul Văscăuți: Români —, Evrei 75, străini 14, în total 89 neguțători; districtul, care cuprinde 15 sate, are neguțători: Români —, Evrei 176, străini 23, în total 199 neguțători. Orașul Vijnița: Români —, Evrei 415 și străini 5, în total 423 neguțători; districtul, care cuprinde 26 sate, are neguțători: Români —, Evrei 664 și străini 71, în total 735. Orașul Zastavna: Români —, Evrei 101 și străini 36, în total 137 neguțători; districtul, care cuprinde 28 sate, are neguțători: Români —, Evrei 474 și 126 străini, în total 600 neguțători.

Pentru partea nordică a Moldovei, numită astăzi Bucovina, Rădăuțenii erau odinioară un centru de mare însemnătate, întreaga chiar însemnătatea Sucevei, pentru că în Rădăuți se afla scaunul episcopal al nordului Moldovei, un sufragant al Mitropoliei din Iași. Indată după trecerea Bucovinei la Austria episcopia Rădăuților se eximă de sub scaunul mitropolitan din Iași și se supuse celui din Carloveț, mutându-se totodată la Cernăuți. Se înțelege, aceasta împrejurare a fost în detrimentul Rădăuților. La ridicarea Rădăuților însă contribuie așezarea hergheliei împărătești de mai târziu, dar totuși nu s'a putut avânta la înălțimea Cernăuților. Pentru serviciul hergheliei de cai a fost de nevoie și un personal considerabil, care, la început, se recruta aproape exclusiv din Vest. Atunci năvăliră îndată și Jidanii și se puseră la dispoziție acelu personal cu marfa necesară. În schimb, Jidanii se ocupară și cu exportul produselor naturale ale a-

cestui district, export, care consta mai cu seamă din pâne și vite. Liceul din Rădăuți, după majoritatea elevilor, o mare havră jidovească, are, ca fiecare școală medie, o influență destul de hotărâtoare asupra creșterii și caracterului orășenești, asupra tuturor ramurilor de viață, prin urmare și asupra negoțului. Mijloacele de care institute de natura aceasta au nevoie, au produs o mulțime de negustori. Institutele fiind în mâni jidovești, numărul neguțătorilor a fost condiționat de puterea preponderantă a rasei.

Importul marfurilor se face absolut numai de către neguțători Evrei, așijderea și exportul. Regiunile Rădăuților sunt din cele mai roditoare. Pânea însă, pe care o produce pământul, udat cu sudoarea feței țărănești, nu e exportată direct de țărani, ci de jidani, cari cumpără toamna cu un preț de batjocură, când țăranul are mai mare nevoie de bani, spre a o exporta, sau spre a o vinde aceluiaș țăran, primăvara, cu preț îndoit. Numai câștigul horrend, pe care-l aduce negoțul de grâne, poate explica existența al 62 neguțători de grâne evrei. În loc ca noi cărturarii să ne apropiem de popor, să ne coborâm jos în bordeiu, în întunec, și să ne facem datoria arătându-i legătura directă cu consumatorii, noi, în neglijența și trândăvia și ambiția noastră bolnavă, privim, cum pe acei țărani, muncitori ai pământului, îi sug acești paraziți mijlocitori evrei și ne batem după politica înaltă. S'a vorbit (da, da, s'a vorbit, dar ce folos de vorbă!) de înființarea unor hambare la sate, care să cumpere toamna pânele gospodarilor noștri cu un preț creștinesc, și, primăvara, să li-se vândă înapoi, asemenea creștinește. Cât nu s'ar putea ajuta țăranului român în felul acesta, dar — — dar —! E drept, avem multe nevoi, multe dureri, și sunt convins că mulți conducători din multe sate se vor fi gândit cu toată căldura și dorul de ajutorare a celor sărăciți, dar poate că n'au apucat încă să înceapă și acest lucru, poate, dar unde nici nu se gândesc să înceapă, cu toate că poporul se pierde în mizerie și sărăcie înaintea ochilor celor chemați, ce să zicem acolo?

O altă ramură de negoț, la care paraziții evrei funcționează numai ca mijlocitori între producători și consumatori, e cea a negoțului de vite. În orașul Rădăuți nu-s mai mulți, nici mai puțini decât 28 Evrei neguțători de vite, și nici un Român. Și cine crește vite dacă nu țăranul român? Dar jidanii și de aici își ia birul. Dacă ar fi mai multă trageră de inimă pentru popor, mai mult simț național, și aici se poate ucide parazitivismul. E o măsură, și încă dintre cele mai bune, aceea de a trimite vitele direct la orașele mari, cari au nevoie de ele. Țăranul român, făcut atent și sfătuit, ar urma cu drag pe acest drum, mai ales, atunci când i-se dau toate garanțele, că fiecare gram de carne de pe vită i-se plătește amăsurat celor mai cinșite prețuri curente. În Cernăuți există

Ocazie de cumpărat mobile!

Din cauza producției abundente poți afla pentru prețurile cele mai săzute mobila de fabricanți de Marosvásárhely la: Székely și Bóti mobile în Piața Széchenyi-tér 47.

Oamenilor acreditabili se vând și pe lângă plătire în rate lunare fără nici o urcare de preț. — — —

— Mare asortiment în trusouri pentru mirese. —

La cerere din provincie trimite bogatul catalog ilustrat

o centrală a societăților de prețuire și cumpărare a vitelor și fiecare sat ar putea aparține acestei centrale, care nu s'a înființat decât din dorul de a ajuta țărânului și din hotărârea de a pune, odată pentru totdeauna capăt malversățiunilor neguțătorilor jidovi. O, dacă ar fi simț național sincer, o, atunci nu numai acești pași ușori s'ar putea face în folosul țărănilor români, ci s'ar zidi din nimică o lume întreagă de îmbunătățiri, dar — dar —!

Non vituperare, sed admonere volumus!

În orașele și satele din districtele cele românești întreprinderile mai însemnate de negoț de către Români sunt prăvăliile și librăriile. Cum sunt acestea sprijinite de către înșiși Români noștri? E dureros să auzi: cei mai mulți cred că sprijinul pe care-l dau unei întreprinderi românești, e acela de a lua pe datorie și a nu se gândi niciodată la plată, iar când neguțătorul, ori meseriașul îndrăznește să-l admoniceze, mușterea română, jicnit în ambiția sa și în dorul său de a-și manifesta și mai departe simțul său „național” prin preținsa sprijinire, luând pe datorie vecinică, zic jicnit, se blastămă să nu mai calce în toată viața sa localul românesc și se hotărăște să meargă la „vechiul” său cunoscut, firește Evreu, unde nunumai că nu sprijinește întreprinderea românească, ba o subminează chiar. Nu arareori se aude indignata frază: „N'as zice să se poarte un jidan așa, dar, un Român!?” Care va să zică admonierele Jidanului le-ar putea suferi, dar ale Românilor, nu! Și fiindcă la poate suferi îl sprijinește pe jidan, și, cum e jidanul, azi admoniază, mâne admoniază, poimâne scoate banii, apoi iar dă pe datorie, și dă, fiindcă poate da, având capital la dispoziție săși procure marfă nouă, pe când Românul nu. La urmă, când un datornic îi rău de plată, jidanul îi dă atâta pe datorie cam câtă avere are omul și apoi dă Doamne bine.

Iac' așa se face negoțul la noi, numai așa se poate explica strașnica anomalie din clasa neguțătorilor bucovineni, cari se repartizează din suma totală în următorul mod: 454 Români, 8567 Evrei și 1211 creștini de alte naționalități.

Am terminat cu o parte din clasa de mijloc din Bucovina, cu neguțătorii; prin Ianuarie 1912Vă voi da câteva informațiuni din cealaltă parte, a meseriașilor.

I. E. Torouțiu.

x Dacă vorești să bei ceai lăptos, poți să încevi, căci lăptul de rum englezesc și e scutit de oasă costă numai 2 cer. Un litru de esență pentru diferite lichenzuri 50 fl., un litru esență de rachiu 20 fl. și un litru esență pentru rum 40 fl.

Preservative pentru bărbați și dame bucate 40 fl. Legături pentru vătămătură, pentru burtă precum și alte articole ce se țin de brânze se află la drogueria „Jugur” alui Fekete Mihály, Marosvásárhely, Piața Széchenyi. Comandele peste 10 cer se trimit scanco.

Să ne deschidem ochii!

— Un ecou. —

În nrul 12 a. c. al organului „Reuniunea Învățătorilor”. — care ar avea menirea să discute chestii pur pedagogice, — găsim la posta redacției un răspuns lung, în care cei din redacție se năpustesc în contra „Tribunei”, pentru că, vezi Doamne, la alegerea de membrii la congres n'a sprijinit alegerea domnului guvernamental, Iosif Moldovan, învățător și prezident al Reuniunii învățătorilor. Și dau mă rog, să înțelegem, că de acum înainte să sprijinim foaia autorizatălor: „Românul”, — pe care cetindu-l, am uita gramatica și ortografia... — căci domni, — detectivi, eroditori pügubiți etc., — dela această foaie „n'au pus contra candidat, unde au candidat învățătorii, ei s'au aliat la candidările noastre și ne-au sprijinit cu bună voință”?!?

Să stăm puțin fraților dascăli și să meditam bine asupra chestiunii, să nu ne lăsăm răpiți și orbiti harom noi cei dela sate, cari cunoaștem toate afacerile mai bine, decât domnii cei dela redacția amintită.

Putem afirma, că domnii dela autorizatul, nu de dragul nostru n'au pus „contra candidat”, ei au „sprijinit” pe d. Iosif Moldovan, ci toată treaba au făcut-o din rafinărie și speulă: *Să ne câștige pe partea lor, cu abonamentele.* Mă rog, se apropie anul nou și-i strîng curelele. N'am dropt? Apoi frați colegi, să vă documentez. Vă aduceți bine aminte, că după ce legea apponyană a ajuns în vigoare, directorul „Românului”, d. Goldiș a fost acela, care în sinodul eparhial, — mi-se pare acum 2—3 ani — a venit cu propunerea, ca sinodul să renunțe la toate școlile confesionale. Așa dar, dacă era, după d. Goldiș, noi toți am fi ajuns pe ulițele satelor.

Cum se poate, ca acest domn la 2—3 ani după un verdict de moarte adus asupra capetelor noastre, să-și schimbe verdictul groaznic și să ne devie chiar „sprijinitor”? Cum se poate? Aceasta o pot crede numai domnii dela redacția „Reuniunea Învățătorilor”, cari așa se vede, se simt fericiți, dacă d. Goldiș le dă mâna și stă de vorbă cu dânșii.

Foarte bine a procedat „Tribuna”, că n'a sprijinit alegerea dlui Iosif Moldovan, pentru că peste un an doi ce știi? se poate întâmpla, ca d. Goldiș să vină iarăși la ideea veche: Să abzieă de școlile noastre și d. Moldovan guvernamentalul, ca discipol și adict al dlui Goldiș, să-l sprijinească la înfăptuirea verdictului de moarte.

De altcum nu-i oportun pentru prezent ajungerea din partea noastră în congres, pentru că 2—3 inși ar fi numai niște mameluși în mâna celorlalți membri.

Cu să ne ajungem scopul dorit, trebuie să ne punem pe lucru. Și iată cum. Nainte de toate să fim cu toții bărbați serioși, să scriem, să cetim cât de mult și să munim din toate puterile a ne implini datorințele în și afară de școală, pentru a ne câștiga poporul pe partea noastră. Și câștigându-i toată încrederea, numai atunci să pășim, cu pretențiunile noastre juste, căci atunci toate vor veni dela sine. Pe scurt: Să ne ridicăm la nivelul pe care-l dorim „prin noi înșine”. Numai în acest caz vom putea ieși biruitori în luptă, ca oameni liberi și de sine stătători.

Pe noi de altcum nu titlurile și rangurile ne preocupă, ci ameliorarea stării noastre morale și materiale.

Dacă deci, celor dela redacția „Reuniunea Învățătorilor” le zace așa de mult la inimă soarta dascălilor, atunci îi rugăm să muncească; dar nu pentru ajungerea la titluri și ranguri, ci să vină cu propuneri în ce privește ameliorarea stării noastre materiale și alte lucruri ce sunt în favorul nostru a tuturor.

O reuniune cu 300 de membri scot, mai mult

poate face, decât 2—3 membri în congres.

Pentru lămurirea adevărului mai am să constat, că „Tribuna” cu nimic n'a calomniat pe d. Moldovan, decât a zis, că a votat mai de multe ori la alegerile de deputați, cu guvernul. Este aceasta calomnie? Băgați bine de seamă dlor dela redacția „Reuniunea Învățătorilor” și nu învățați năravurile dela autorizatul, căci ne vom „premeni” și noi și vom zice și noi vouă: În latur!

Socodor, 21 Decembrie.

Iulian Pagubă,
învățător.

Scrisori din București.

Scritorii la palat. — O datorie ce se împune. — Glasul veacurilor de întunerec. — În urma caravanei.

București, 7 Decembrie.

De câteva săptămâni, la palat se țin regulat șezători literare, la cari scriitorii din actuala generație cetese din operele lor în fața reginei-poete. Este o onoare de sigur, care se face scriitorilor noștri, cari nu pot zice astăzi că nu sunt apreciați după cuviință. Nu se pot plânge că nu li-s'au deschis porți, la cari, nici chiar în visul lor depănat în singurătatea prielnică productivității, n'au îndrăsnit să bată. Dacă împrejurările sunt nefavorabile câștigului material, căci puțini sunt aceia cari trăesc după munca lor literară, în schimb câștigul moral al scriitorilor este enorm. Să nădăjduim că exemplul dat de palat va fi urmat de societatea burgheză, de înaltele personaje din societatea aristocrată, că literatura românească va pătrunde și acolo, favorizând astfel și câștigul material.

Cetești notițele publicate în ziare cu privire la seratele, la cari participă și poeta Carmen Sylva. De sigur că fiecare scriitor, care a cetit ce a crezut că are mai frumos, s'a simțit transportat în al treilea cer la felicitările reginei-poete, care cunoaște foarte bine mișcarea noastră literară de azi și care o încurajează cu atâta simpatie. Operele scriitorilor noștri ocupă locul de frunte în bibliotecile suveranilor și ale principilor moștenitori. Profesori cu dragoste de ce este frumos și cu dragoste de ce este românesc au desvăluit frumusețile literaturii noastre și micilor principii, cari cunoaște foarte bine ce se serie la noi. E o bucurie aceasta. O bucurie mare. Cine nu tresaltă de mândrie cetind traduceri făcute în limba germană de Carmen Sylva ale celor mai de seamă producțiuni ale poeziei noastre populare? Bătrânele balade cu eroii lor, doinele cu comoara lor de simțire aleasă, cu gândurile lor îmbrăcate în cele mai originale și mai strălucite figuri?

Noi însă, noi... Scriitori și public cetitor. Noi avem o traducere, a tuturor operelor Carmen Sylva, dar care însă n'au nimic a face cu divinitățile operelor. Venus dela Milo ne învață cât de gimate sunt hotarele artei, ne arată până la culme de frumusețe s'a putut înălța genul, când a creat o Venus, o Antigona sau o Mona Lisa Gioconda și Venus dela Milo îngăduie să te apropii de ele cu sufletul înie, cu spiritul corcetătorului rece și de care așteaptă soluțiuni științifice asupra nici ca să le măsoari proporțiile pentru a formule do estetică. Amândouă divinități vor răspunde cu un suris straniu, se vor înfurița și te vor înfurița cu două sfinxuri.

Numai iubirea deplină și aproape religioasă te înalță până la ele, numai extazul îți luminează căile înțelegerii dându-le grai pentru o clipă să se destăinuiească eugotului tău. Căci între cer și pământ, nu este altă cărare decât săvârșita credință, tot astfel, între suflet și corp și opera de geniu nu este alt mijloc decât iubirea, iubirea „prin minte”, iubirea mistică și mistică a adoratorului.

Dacă vorești să-ți cumperi ghetete solide și bune, pălării, albituri și mănuși moderne, cu preț moderat, atunci adresează-te numai la prăvălia cea mai mare din Bihor alui

Mannhardt Jenő mai înainte **Leitner Lázár**, Nagyvárad, Zöldfa-utca Nr. 13.

Cine ne pârținește pe noi și noi îl pârținim!

Nu vor să priceapă muncitorii că orice reformă, cât de mică, ținând democratizarea țării prin sprijinul celui mai reacționar guvern, în limitele constituționalismului nostru, e o binefacere salvatoare, prețuită mai temeinic decât toate întrunirile gălăgioase „organizate” de cine știe ce înșelător interesat.

C. Carp.

INFORMAȚII.

A R A D, 22 Decembrie n. 1911.

— Starea sănătății Majestății Sale.

Din Viena se anunță: Știrile publicate de o parte a presei despre starea sănătății M. Sale sunt neîntemeiate. Este adevărat că Maj. Sa suferă de un catar de laringe, provenit din răceală, dar alminteri se simte într-o stare bună.

Cu atât mai puțin întemeiate sunt știrile că în palatul din Schönbrunn ar fi avut loc un consiliu de medici. Maj. Sa se simte atât de sănătos încât într-o zi și-a întrerupt ocupațiile zilnice.

— **Din zig-zagurile gândirii dlui Goldiș.** În numărul de azi al „Românului” d. Vasile Goldiș, reflectând la scrisoarea părintelui V. Mangra publicată în numărul nostru dela 19 Decembrie spune următoarele:

„In schimb așa avea însă și eu o modestă dorință. Să facă bine Cucernicia sa cu dulce grai, (părintele Ciorogoriu) prelatul bisericesc neprihănit, omul cinstit care se spovedește sieși să publice și dsa scrisoarea amicului său Mangra, pe care acesta i-a scris-o după săvârșirea trădării și despre care trădătorul amintește în scrisoarea adresată „stimatului domn” Bocu, tot după comiterea trădării. Domnului Bocu, de altfel toată românimea îi poate fi mulțumitoare pentru publicarea acestei scrisori, care într-adevăr este o „doamnă pozitivă” despre aceea că stăpânii și șefredactorul „Tribunei” se aflau în corespondență cu părintele Mangra și după săvârșirea trădării din partea acestuia”.

D. Goldiș a fost intrigat de inițiala R. din scrisoarea părintelui Mangra. A, loc deschis pentru o bănuială. Pe părintele Ciorogoriu îl cheamă Roman. Ne acățăm de litera R. *Ei bine, nu e părintele Ciorogoriu de care se vorbește în scrisoare.* A doua parte pe care a crezut-o atacabilă este data scrisorii, care s'a omis. Deși din text reiese clar că este vorba de o scrisoare a părintelui Mangra în care vorbește despre discursul rostit de dsa în congregația Aradului la 5 Martie 1910 și despre un articol de fond al „Tribunei” scris tot atunci, câtă vreme trădarea părintelui Mangra, începutul trădării sale (comunicatul său din „Kéleti Értésítő”) a avut loc la 20 April 1910.

Ori ce om, cu cugătură întreagă și dreaptă nu poate avea îndoielă asupra datei scrisorii. Dar mintea dlui Goldiș umblă în zig-zaguri. A, loc deschis pentru a doua bănuială. Aceasta e o „doamnă pozitivă” că stăpânii și șefredactorul „Tribunei” se aflau în corespondență cu părintele Mangra „și după săvârșirea trădării din partea acestuia”. Ei bine, scrisoarea poartă data de „Oradea-mare, 7 Martie 1910” și se află în posesiunea dlui Sever Bocu, pentru ori cine ar vrea să o vadă întreagă și originală. Dacă d. Goldiș, totuși ar avea îndoielă, o vom publica în facsimile.

Dar nu va mai avea, suntem siguri. Va tăcea, ban bueros, că mai are un „succes” de 24 de ore. Pentru naivii săi cetitori, „succesul” îi rămâne chiar permanent. O minciună mai mult ori mai puțin, la d. Goldiș, și așa nu mai numără.

— Concertul românesc al lui Ferrari.

Diminecă după-amiază la ora 5 va avea loc concertul domnului Ferrari, cunoscutul cântăreț de operă și a trupei sale, dat a-

nume pentru societatea românească din Arad și provincie, în sala dela Crucea-Albă.

Publicul românesc, care-l cunoaște pe simpaticul italian și l'a apreciat de atâtea ori pe scena teatrului din Arad suntem siguri că nu va lipsi dela acest concert.

Programul concertului este următorul:

1. Leonecavallo — Pagliacci — Prologo — Signor *Torquato Luci*.
 2. Prok — Varazioni, Signorina *Dirce Corsini*.
 3. Puccini — Tosca Cav. *P. Ferrari*.
 4. Denza — Romanza Signorina *Amelia Biadi*.
 5. Massent — Erodiade Signor *Torquato Luci*.
 6. Strauss — Valzer — Signorina *D. Corsini*.
 7. Meyerbeer — Africana Cav. *Ferrari*.
 8. Costi — Aria — Signorina *Amelie Biadi*.
 9. Verdi — Rigoletto — Quartetto — *D. Corsini, A. Biadi, Cav. Ferrari, T. Luci*.
- Prețul: Locul I 3 cor., loc II 2 cor., loc III 1 cor. și studenți 50 fil.

— **Correspondentul nostru din Iași.** ne scrie: Dacă articolul dlui Cuza a făcut o deosebită impresie în Ardeal, el a interesat și Iașul. În cursul de luni, d. profesor a vorbit de acest interviu și după ce a adus un elogiu „Tribunei” a insistat asupra necesității unei legături cât mai trainice între Regat și Ardeal.

Păcat că s'au strecurat două greșeli — două omiteri de fraze în culegerea articolului.

Ziarul „Timpul” — noi îi zicem „Tâmpul” — din Iași prin *distinsa* până a dlui Cihan, se ridică contra „Tribunei”. E delicios. L'am întâlnit și... Pann rugat... s'o lase mai încet cu... polemica! Mi-a... promis!! Al Dy. etc.

— **D. Tzigara-Samurcaș la Lugoj.** Cetim în „Drapelul”: D. Tzigara Samurcaș, profesor la universitatea din București și directorul muzeului național de acolo, va ținea în Lugoj o conferință: „Din domeniul artei românești”. Prelegerea, care va fi însoțită de proiecțiuni cu scheopticonul, se va referi mai ales la arta arhitectonică, așa dar la minunatele biserici românești. Fiind la noi, Românii de azi, d. Tzigara Samurcaș cea dintâi autoritate în chestii de artă românească, vom fi fericiți să-l ascultăm.

— **D. Vaida-Voevod — șefcomanditar.** Prezum aflăm domnul deputat Dr. Alexandru Vaida-Voevod, cu alți cinci tovarăși, a cumpărat ziarul „Gazeta Transilvaniei” dela doamna văd. Aurel Mureșan, cu suma de 60.000 cor. Ne pare bine. Averile naționale au mai sporit cu una.

— **Alegere de primar la Ighiu.** „Libertății” i-se scrie: În 30 Nov. n. avut loc aici alegerea de primar și de membri ai primăriei. Știți cum s'a făcut? O revoltătoare batjocură a „constituției” din partea fibirăului!

Fibrăul își avea omul său, pe un rătăcit de Medrea Ioan, care totdeauna „ține cu domni”, un om slab, fără inimă și mândrie românească, un lingău scârbos, — poporul dorea un om vrednic, care să-i fie fală că e primarul satului! O a treia partidă, a celor rătăciți la alegerea din urmă, voiau pe altul dintre ei. Aceștia erau mai puțin.

Ce a făcut fibrăul? În ziua alegerii, când alegătorii comunali umpluse curtea casei comunale și așteptau dară să fie chemați la votizare, — iese în ușă, spune că cine-s „candidații” de el, — dar așa spune de încet, că abia el aude. Apoi să retrage în cancelarie, fără a invita poporul să voteze, și să vede că acolo în cancelarie s'a făcut votare cu cei 2—3 inși ce erau în lăuntru și s'a „încheiat” protocolul și — iese afară și spune poporului, că dară — a ieșit „ales” Medrea Ioan!

Oamenii să uitau mirați unul la altul, că asta ce-i? Iute pleacă 10 inși din popor să intre în casa comună, să ceară votarea, dar — gendarmii i-au respins dela ușă! Nici măcar ascultați n'au fost, că ce vreau?

Tot așa a „ales” toată primăria.

Și tot așa prin toate comunele cercului său! Unde să temea că oamenii vor vota contra dori-tului său (ca la Șard) a candidat pe lângă omul lui pe 2 servitori, dar nici un alt om de ceva din sat! Căci știa că decât pe unul din servitori, totuși poporul mai curând va primi pe cel pus de el!

Așa s'au făcut „alegerile” de conducători ai comunelor pe la noi!

Atragem luarea aminte a deputaților noștri asupra acestor batjocuri ce să fac de cei mai cetezători slujbași ai țării, — să ceară de pildă d. Dr. Vaida, amănunte dovedite, dela oamenii din Ighiu și din alte comune, și să le desfășure prin o interpelare în dietă, naintea ministrului de interne.

Căci ce fac acești oameni, nu mai e de suferit! Și nu știm ce va fi, când să va sfârși îndelungă răbdarea fraților noștri Moți, de care își bat joc așa nerușinat omul statului!

— **Vindecarea cancerului.** Una dintre principalele probleme patologice cari preocupă lumea medicală e și vindecarea cancerului, în scopul căreia s'au întrebunțat diferite metode până acum, dintre cari cea a radiografiei părea menită să dea rezultatele cele mai pozitive, trecând cu vederea și multele cazuri, în cari se semnalau rezultate dezastruoase pentru pacienți. Faptul acesta a îndemnat lumea să reia de nou această problemă și într'o recentă conferință intimă ținută la Berlin, profesorul Waessermann a făcut câteva expuneri senzaționale în această chestiune, spunând că i-a reușit, după un studiu mai îndelungat să obțină rezultate strălucitoare în vindecarea cancerului, cu ajutorul proceselor chimice, cari fac să dispară cu desăvârșire umflăturile. Încercările sau făcut la început cu animalele și s'au sfârșit în chip strălucit. Examinând țesătura umflăturilor la șoareci, au văzut că sunt de cancer și încercând un aliaj de telură și silen au obținut florescină pe care introducând-o în vasele sanguinice, umflăturile au dispărut cu desăvârșire, fără să altereze într-o nimie organismul. Experiențele sale le-a prezentat auditorului și în otografii.

— **Jertfele aviațiunii.** Cuceririle aviațiunii — mai ales de când acest nou ram al științei a fost pus în slujba războiului — își face victimele mereu, secerând aproape în fiecare săptămână viața îndrăzneților piloți recrutați din rândurile ofițerilor. Mercuria trecută pe câmpul Chalons-sur-Marne ofițerul Tiersen, făcând câteva evoluții a săzut dela o înălțime de o sută metri. Ajungând sub aparat, acesta i-a crăpat țeasta, fracturându-i în aceeași vreme mâinile și picioarele. Nenorocitul a fost transportat la spital în stare de inconștiență. Starea lui însă e atât de gravă încât cu greu va putea fi salvat vieții.

— **O nouă invenție medicală.** Un medic din Berlin a dat la lumină o nouă descoperire de senzație, care de data asta e un preparat pentru conservarea cărnii. Invenția se datorește ca origine unui medic rus care cu prilejul războiului ruso-japonez a și pus-o la încercare, dar fără să fi putut obține rezultate pe deplin satisfăcătoare, deoarece preparatul trebuia trecut încă printr'o mulțime de schimbări și prefaceri. După încetarea războiului a și început studiarea lui până când l'a ajuns și pe el aceeași soartă a tovarășilor săi descoperitori. A fost apucat de o acută boală de nervi, care l'a înnebunit ca să-l omoare pe urmă. Nevasta lui i-a luat toate problemele și le-a dat unui medic din Berlin care desăvârșind încercările rusului azi a dat gata un preparat cu ajutorul căruia carnea se poate conserva în stare proaspătă și după două luni de zile.

— **Căsătorii mixte jidano-maghiare.** După datele statistice publicate acum de ministerul de interne, din 21,145 căsătorii mixte, câte s'au întâmplat anul acesta în Ungaria propriu zisă, 700 sunt căsătorii jidano-maghiare. Până la 1905 căsătoriile între unguri și jidani n'au trecut peste suma de 400, dela 1905 încoași s'a sporit însă

MOBILE

la cea mai modernă execuție se pot procura la:

pentru dormitor
sufragerie
locuitorie, garton
în garitura de
plele și de strâmă
precum și covoare

C. W. Kessler

fabricant de mobile

Sibiu — Nagyszeben, Str. Șaguna Nr. 7.

REISZ MIKSA FABRICA DE MOBILE

in

KÉSCSABA — NAGYVÁRAD

Kossy-ut 41—43.

Rákóczi-ut 14.
(Lângă „Apollo“).

TIMBALE

cu organism patentat de oțel, dând sunete rezonante și foarte plăcute, — se pot cânta și pe rate. — Gramofoane cu plăci artistice, — vioare, flaute, harmo-

ni și c. — Numeroase distincții și medalii primite ca răsplătire. Inventatorul pedalei modern și al organismului de oțel. Catalog trimis gratis.

Mogyórossy Gyula,

kir. szab. hangszergyár.

Budapest, VIII., Rákóczi-ut 71.

Gruber Dezső,

magazin de pălării și articole de modă pentru bărbați.

Cluj-Kolozsvár

Str. Wessolányi și Szóp, viz-à-viz cu hotelul Fészl.

Noutăți în diferite soiuri de

pălării

pentru domni și copii, albituri, cravate și totfelul de articole. Prețuri solide. Serviciu conștiințios. — Comandele în provincie se execută prompt și — francate în cel mai scurt timp. —

In grădina de iarnă a

Hotelului Central”

condusă în spirit modern; — Onoratului public i-se servesc mâncări și beuturi, de cele mai bune, cari mulțămesc ori-ce pretenții. — După teatru se capătă cină caldă.

Pentru cununil și bancheturi stau la dispoziție săli separate.

Unic taraf de țigani, de primul rang.

Ca cafea se poate lua asemenea și după reprezentațiile teatrale — cină.

Se distinează stimate: **Augustin Csermák,** hotelier.

Cine vrea să cumpere
vițe americane

„RIPARIA PORTATIS“

pentru altoit, să se adreseze preotului Petru Pelle din Miniș (Ménes) comitatul Arad.

Luca K. Alexievits

pregătitor de balne preoțești

NEOPLANTA — UJVIDÉK.

Recomandă atelierul său asortat cu totfelul de icoane și haine preoțești de îmbrăcat în vremea slujbei în biserică. Pregătește totfelul de icoane sfinte legate frumos cu aur și mătășă, steaguri, prapore și altele. Icoana Mormântului lui Christos îl face foarte frumos. La cerere trimite catalog și preț-curant gratuit.

Fagler László

strungar artistic și turnător de metal și mineraluri.

Szeged, Szent Mihály-u. 4.

Pregătește articole de aramă, precum paturi, sfeșnice, sonerii, pipe pentru vin și bere, pompe primește apoi pregătirea oricărei

părți de mașini industriale, turnărie după model dela simplu până la lucrările cele mai complicate. Cumpărătorilor vechi — rabat.

KIRÁLY LAJOS

ferar, dogar, șelar și lustruitor.
Aiud — Nagyenyed, Str. Teiușului 14.

Recomandă uzina sa înlocuită cu puteri motorice și lucrative bune, pentru prepararea articolelor de ferărie, șelărie și lustruire cu prețuri ieftine, dispunând de un serviciu prompt, execuție modernă.

Ilustrate

cu vederi din Arad, peisaguri, pasteluri și motive românești se pot căpăta

la „**Librăria Tribunei**“.

Roth Frigyes,

măcelar și cârnățar,
Alba-Iulia — Gyulafehérvár.
Sétatér Nr. 5. (lângă Hotel Europa)

Are de vânzare zilnic, carne proaspătă, de vită, porc, vițel, oaie, miel, de porc afumată, apoi totfelul de cârnățării, slănină și unsoare, în mic și mare. — La cerere trimite în cane proprii unsoare proaspăt topită. Expediție promptă fie prin postă fie ca marfă. Cereți prospect.

Cel mai mare magazin de blănărie!

ILIE ȘTEFLEA

Sibiu — Nagyszombat, Grosser Ring Nr. 18.

Premiat la expoziția de modă cu Medalie de aur.

Își recomandă în atenția on. public din localitate și provincie bogatul asortiment de blănărie cu prețurile cele mai convenabile. Articole de fabricație proprie; mantale de blană, blane de călătorie, — manșoane, boale căciuli pentru domni și doamne ultima modă și lucrate cu gust.

Prețuri ieftine. —

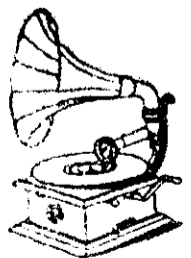
Primește orice lucrări de blănărie pentru prefacere, căptuire, căptușirea și colierea mantalelor. Serviciu prompt și conștiințios. Numai marfă bună și execuție de I-u rang.

Horváth Béni

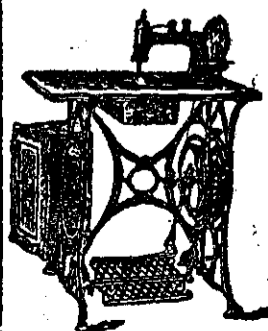
mehanic

Nagyvárad, Kossuth Lajos-u. 18.

Recomandă în atenția publicului din loc și provincie, atelierul său mehanic aranjat din nou, unde primește comande și reparări de lucruri ce aparțin în branșe, precum

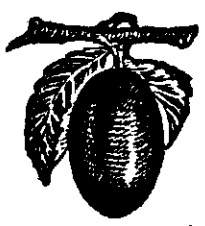

Mașini de cusut
Mașini de scris
Biciclete și
Gramofoane etc.

Utensiliile acestor mașini le are în depozit.

Reparaturile se efectuează repede și prompt.

In atenția pomicultorilor!

Ofer altoi de pruni bosnieci ca »Balkanska Carica« (Regina balcanului) și »Kraljica Bosne« (Regina Bosniei). — Altoiul de 2-3 ani cu coroană admirabilă e cel mai bun din diferitele soiuri de pruni. Poama e foarte mare, excepțional de dulce și foarte gustoasă. Se coace spre sfârșitul lui August, când se poate folosi ca deesert, pentru uscat, la fabricarea puice și a sligovițului. — Prunii mei nu sufer de căderea frunzelor, (Polystigma rubrum) ca de regulă alte soiuri la cari în mijlocul verii cade frunza, pricinuind stricarea poamei. Acest soi a fost premiat în diferite rânduri, cu premiul întâi din partea guvernului. A fost premiat la expoziția milenară din Budapesta 1896 și la expoziția din Viena 1897 cu medalie de aur, la expoziția internațională din Paris 1900 cu medalie de argint și în fine la expoziția regnicolară din Bosnia și Erțegovina ținută la Sarajevo iarăși cu medalie de aur. — Pentru calitatea prunilor garantez.

Sava T. Kojdić,
mare proprietar în Bređka, Bosnia.

Anunțuri

primește administrația »Tribunei«, pe lângă prețurile cele mai moderate.

EDUARD LEXEN,

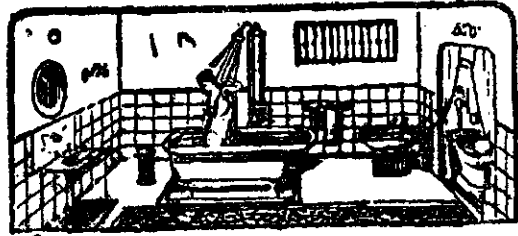
tinichigiu și antepriază de instalații

**Brașov, Atelier: Strada Lungă Nr. 63.
Prăvălie: Strada Gabel Nr. 2.**

Telefon Nr. 334.

Se recomandă pentru pregătirea muncii de tinichigiu și galanterii edificiilor, precum coperișe, și învelișuri de turn, ornamente de metal, pentru bucătărie, dulapuri pentru gheață, vase pentru spălat și altele.

Specialist în apaducte la case, canalizări, conducerea de gaz de iluminat, și instalarea camerelor de

Lampe de carbid de tot felul, de la 3 coroane în sus. — Engroșiștilor li-se dau condiții favorabile. Depozit bogat în vârfuri, scaldat, cămine, cloșete, etc. Serviciu conștiințios. Prețuri moderate. Reparație promptă.

KUN ENDRE,

atelier cu mașini electrice pentru
ascuțire artistică și homoru.

SZATMÁR,

casa-Lévy, vis-à-vis
de Tribunal.

Se recomandă pentru pregătirea și ascuțirea oricărui soi de cuțite, ca cuțite pentru căsăpie și bucătărie, pentru masă și bricege, unelte pentru ciobotari și cojocari precum și ascuțirea bricelor pe lângă prețuri convenabile și execuție ireproșabilă.

La trimiterea a 6 brice barbierilor se socotesc taxa numai pentru 5.

Carl Piffel,

prima fabrică de
obiecte de metal

Telefon 114

Temesvár-Erzsébetváros. Gyár: Hunyadi-u. 14. Üzlet: Hunyadi-ut és Micskó-ut sarkán Krauszler-féle házban.

Recomandă obiectele sale foarte frumoase și solide de tinichigierie și anume: vane de scaldat, de șezut și pentru copii, scaune pentru scaldat, încălzitoare și vane de scaldat după cel mai bun sistem (sistem propriu.) Lăzi pentru lemne și pentru cărbuni și altele. Obiecte de metal: precum ciubere, uclioare și căni. — Apoi litere de tinichea și de coșuri, inscripții de metal, tablă cu numărul casei și cu numele străzii, mărci și firme de ține. Conduct pentru apă, aranjări pentru baie și cloșete engleze cu neintrecutul aparat »Temes«.

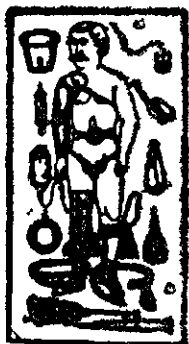

Acoperiri de case și turnuri, globuri și cruce. Catalog de prețuri la dorință gratuit. Ucenici se primesc cu condițiuni foarte bune.

Guidó Bécsi

pregătitor de bandaje,

Sibiu—Nagyszében, Reispérgasse Nr. 7.

Se recomandă pentru executarea tuturor aparatelor ortopedice: Dreptișitor, aparate de rezimat, mers și întins, mâni și picioare artificiale, mai departe bandaje pentru surpături, ori-ce formă și execuție, cingători de gumă, ciorapi de gumă și toate articolele aparținătoare acestei specialități. — Depozit de articole chirurgice, irigațoare, vată pentru ajutoare la nașteri, șofă pentru așternuturi de pat Rico, cingători igienice pentru dame 1 duzină 1 cor. — Specialități franceze de gumă. Trimitere discretă. În caz de lipsă Vă rog pentru comanda D-voastră.

Johann Spiler fabricant de cupitoare de lut.

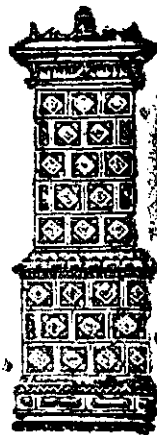
Sibiu—Nagyszében, Neustiftgasse 2.

Atrage atențiunea on. public, că primește pregătirea a ori-ce fel de

cupitoare

descărcare și zidirea vetrelor de fier și altele. Prețuri convenabile și pe lângă serviciu prompt și conștiințios.

Comandele se execută imediat.

Leitner Sándor

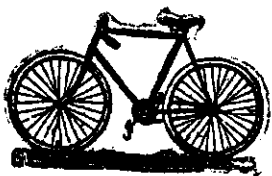
mechanic și electrotehnic

Cluj—Kolozsvár,

Strada Deák Ferencz Nrul 30.

Vinde și repară pe lângă prețuri moderate: căse de bani, biciclete,

mașini de țesut, gramafone și mașini de scris. — Primește ori-ce muncă de bransă, precum: introducerea soneriilor, a lumini de electrice și a diferitelor motoare.

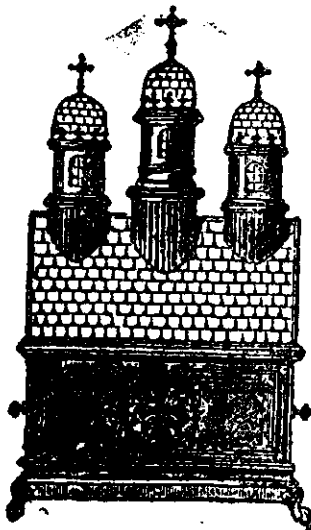

Telefon 116-53.

Stiassny és Novák

turnătorie artistică de metal
Budapest, VI, Váci-ut 179. sz.

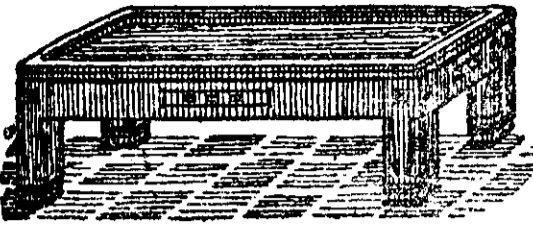
Lucrează diferite decoruri la edificii, cripte. Toarnă diferite părți pentru mașini precum și table cu inscripția pentru advocați, medici și ingineri. Table cifrate cu inscripția numelor de strade pentru orașe și sate, cu prețuri ieftine.

Premiat la expoziție cu medalie de aur.

H. PÁLLÁN succesor
Styaszi József

prima fabrică ardelenă de billarde și timpărie la
Kolozsvár, Dávid Ferenc-u. 3.

Primește aranjarea completă a cafenelelor.
La cerere trimite instalatorul de billarde și în
provincie. — Ține mare asortiment de billarde
noi și vechi, bile, cheuri, etc. — Firma fondată
la 1875. — La dorință face și trg de schimb.

Articole de casă de sticlă și porcelan, utensilii culinare,
articole de argint, nickel și aramă, lampe, rame și picioare
la aparate fotografice, cuțite, furculițe și linguri de alpaca
și argint, articole de oțel »Sollingen«. — Mobile de fier,
cămine perpetice, sobe, articole de toaletă și turiști, cu
prețurile cele mai ieftine — se pot cumpăra la firma:

JOSEF JIKELI

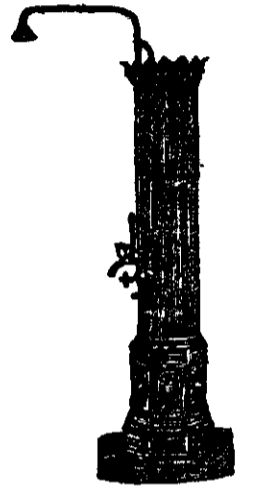
SIBIU—HERMANNSTADT, Strada Cisnădiei 47.

Engelthaller Béla,

Segedin—Szeged, Lechner-tér 10. sz.

În atelierul său se află totdeauna cămine
pentru camera de baie, conform încălzirii
cu lemne, ori cu gaz, precum și accesorii
în orice cantitate și cu preț convenabil.

Catalog ilustrat la cerere trimis gratis și franco.

Pentru femei și bărbați

CAPSULELE SĂNID

s'au adeverid ca cel mai sigur remediu fără
nici o injecție, contra pleuragiilor subite
și cronice. O cutie cu instrucția aplică
(conținând 100 capsule) 6 cor. Unicul re-
mediu sigur contra slăbirei și impotenției
funcționale sunt renumitele capsule în-
văltoare ale Drului Timkó, sticla costă
10 cor. și se trimite contra ramburs dela

Farmacia „Magyar Király“
Budapesta, V., Marokkói-utca 2,
Piața Erzsébet.

Correspondența să se facă în limba română.

STEFAN SLADECK IUN.

FABRICĂ DE MOBILE

VIRSET

strada

Kudritzker No. 44-46

• Cea mai renumită •
mare fabrică
• de mobile •
din sudul Ungariei
(Vermez).

Pregătește mobi-
lele cele mai mo-
derne și luxoase
cu prețuri foarte
— moderate. —

Mare depozit de plase
excelente, covorașe, per-
dele, țesături foarte fine
— și mașini de cusut.

Telefon Nr. 557.

Petrof Antal succesor Wonka János

fabrioa de plane cesar regale
Temesvár-Józsefváros,

Str. Szilágyi 13. — Magazin în Hunyadi-ut 18.

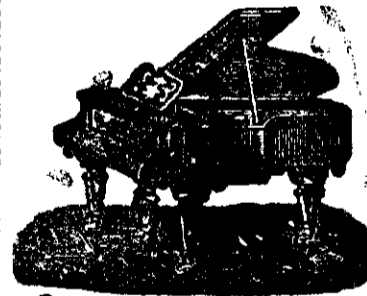
Liferează:

PIANE și PIANINE

efectuate în stilul cel mai modern și
execuție promptă.

Profesorii și instructorii de muzică pri-
mesc favor euenit.

Catalog ilustrat la dorință trimis gra-
tuit și porto franco.

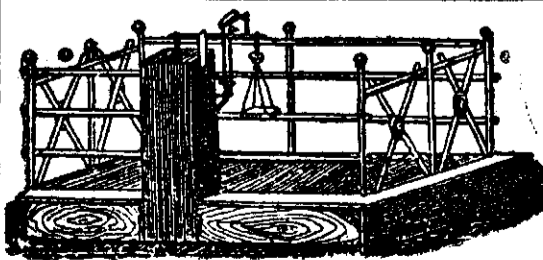

Tokodi Testvérek,

fabricanți decumpene.

Hodmezővásárhely,
Lánc-utca.

— Szeged,
Bokor-utca 10.

Recomandăm comerci-
anților, proprietarilor
de mori, agricultorilor
și măcelarilor

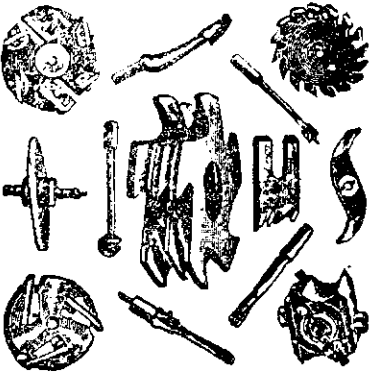
cumpenele

noastre, pregătite din
cel mai bun material.
Cumpene, cântare de-
cimale din fier cu ba-
lanțe de oțel, infractu-
rabile, autentificate. —
Pentru România lile-
răm și neautentificate.
Comercianților le dăm
rabat. — Catalog la
cerere trimitem cu re-
întoarcerea postei.

Prima fabrică ungurească de cuțite de mașini și unelte de oțel. Fondată la 1859.

Bartusek Károly

Budapest, VI. ker. Dávid-utca 10. sz.

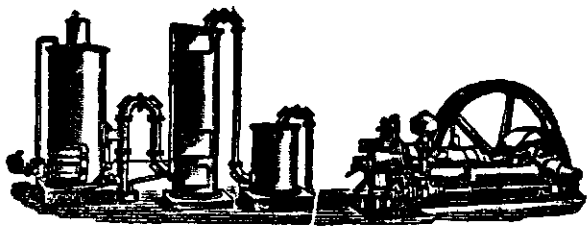
Singurul specialist în Ungaria pentru fabricarea de unelte mecanice pentru lucrarea lemnului.

Uneltele mele taie ca OTRAVA

și se potrivesc la ori-ce mașină pentru lucrarea lemnului, pentru-că sunt fabricate

din oțel de cea mai bună calitate. Astfel sunt: *cuțitele pentru rîndele de mașini, scobitoare; capete de cuțit, fereștraie de mîndă (horony) și lungime; sfredele pentru sfredelirea de găuri adânci; cuțite de sfișiere, unelte pentru sfredelire, crepare și fabricarea de cepuri*, cu un cuvînt toffelul de unelte mecanice pentru lucrarea lemnului. — Preface și osiile fiitoarelor de cuțite în patru colțuri, oprite de serviciul superior de industrie, în osie cilindrică și fabrică, după comandă, **nouă osii cilindrice** pentru ținerea cuțitelor. *Cuțite pentru compactorii.*

Ori-ce deslușiri se dau în cel mai scurt timp.

Garnituri de îmblătit cu benzină și ulei, motoare de benzină, ulei și gaz.

Construcție de mori:

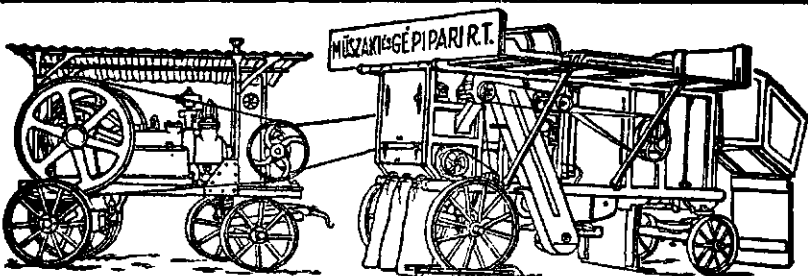
mori de rijnit și măcinat, teascuri de ulei, instalații de apeduct, fântâni, pompe de toffelul. Prețuri ieftine, condiții favorabile, garanții desăvârșite. Lămuriri specialiste, proiect de cheltuieli și preț-curent se trimit gratis și franco.

Societate pe acții pentru industria tehnică de mașini.

Műszaki és Gépipari Részvénytársaság,
Budapest, V., Alkotmány-utca 25.

Reprezentantul pentru Arad și provincie:

LENGYEL GYULA,
atelier de motoare și mașini
Arad, (Hal-tér) Szentpál-u. 1.

AFLI LA NOI

cel mai bogat asortiment de diferite articole cu prețuri ieftine. Vizitează negreșit prăvălia noastră unde vei afla frumoase lucruri pentru **DARURI DE CRĂCIUN**

ARTICOLE DE GALANTERIE:

Mese pentru flori
Mese pentru fumat
Rame pentru fotografii
Ettagere de tot felul
Garnituri p. masa de scris
Garnituri pentru fumat
Machete de teracotă
Vase pentru flori
Bibelouri
Cassete în colori
Articole japoneze
Bricege
Aparate de ras
Artificii
Lampe electrice de buzunar.
Cofere
Corfe

Săculețe pentru dame
Portmonaide
Necesaires
Articole de toaletă
Oglinzi de tot felul
Articole pentru turiști
Bastoane
Articole de lux.

BIJUTERII
de toată categoria,
lanțe, cercei, ace,
COLIERE
cu ametist în argint.
»ANTIK«
bijuterii moderne.

Trăsurrele pentru copii.
— JUCĂRII. —

■ Mare magazin. ■ Prețuri ieftine. ■

ARTICOLE DE MODĂ:

BLUZE
ROCHII
JUPOANE
COSTUME
PARDESII
ȘORȚE diferite calități
RUFEE DE DAME
JACHETE
PALTOANE
CHERETE
BONETE
JABOTS-URI
CORDOANE

EVENTAILLE
PLEDURI
RUFĂRIE DE TRICOT
CIORAPI.
PRODUSE PROPRII.

ARTICOLE DE
MODĂ PENTRU
BĂRBAȚI, — CĂ-
MĂȘI, GULERE,
CIORAPI, CRA-
VATE, BATISTE.

■ Nu-i obligament de-a cumpăra! ■

MARE ASORTIMENT DE GHETE.

Marca: «SALAMANDER» cea mai bună fabrică de ghete din întreagă lumea, pentru domni și dame: Cor. 16-50. — Preț de unitate Cor. 20-50.

Marca: »MARA«, ghete pentru domni și dame, sistem nou Cor. 13-50.

Ghete pentru vînat și turiști.
Ghete pentru patinat și săniuș.
Ghete pentru dans.
Ghete călduroase de casă.
Camașine.
Galoși și șoșoni.

KAUFHAUS M. BRECKNER
Hermannstadt. SIBIU. Nagyszeben.